

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. L. é. pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak:

1 évre 12 kor., $\frac{1}{2}$ évre 6 kor., $\frac{1}{4}$ évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:

BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér. I.

Egyes számok kaphatók: a dohánytözsékben.

Városunk haladása. Emelkedik a pótdadó.

Igenis! A mi emelkedésünk, lassu, de biztos haladásunk ezen a téren csusosodik ki. Terheink nő-ekednek, a hátunk görbül, városunk jelenje azonban egyenlő a múlttal. Az utóbbi évtizedek ugyszólva nyom nélkül suhantak el felettünk.

A jövő évi költségvetés előreveti im-már árnyékát. Eddig fizettünk 62% pótdadót, jövőre — már az eddigi előirány-zások szerint is — 75 százalék lesz a fizettségünk. Persze ehhez járul az egyéb pótdadók sallangja: 4% utadó, 5% beteg-ápolási adó, a mi az előbbiekhöz csatolva összesen 84 százalékot tesz ki.

Pedig mindez még csak szerény ke-retek között mozog. A város területén levő utakra a jövő esztendőre körülbelül 10 ezer koronával kevesebbet vettek fel, mert — a mint a tervbe van véve — jövőre a vízvezeték és alagosatornázás munkálatai miatt ugysis fel kell forgatni a város utcáit, így tehát az utcák földésének elhalasztása alaposan indokolva van. Nem számították bele a költségvetésbe a Kossuth-utca rendezését, a két új palotának: a pénzügyi és postapalotának állandó terhet,

sem a Deák Ferenc-utcai iskola költségeit, a melynek építése pedig elhalaszthatlan követelése városunk elmaradott iskola vi-szonyainak. Mert hiszen égbekiáltó hely-zet az, hogy egy városrészen az iskola-kötelesek száma 800-zal emelkedik, az iskolatermek száma pedig egyetlenegyel sem szaporodik.

Itt állunk tehát a becsukott kapu előtt és csodálkozva és szegyenkezve lát-juk, hogy Székesfehérvár a magyar váro-sok egyik legelmaradottabb városa. Az adósságunk megközelíti a három millió koronát, fizetünk a jövő évben az elő-irányzat szerint állami és községi adót összesen 1 millió 114,745 koronát s keser-günk, hogy haladásunk abszolte képtelen lépést tartani a legcsekélyebb mértékben is modern városok haladásával.

A föltétlenül szükséges, a helyzet szülté követelmények elől képtelenek vol-tunk és vagyunk kitérni. A fizetésrende-zések, itt-ott egy-egy középület emelése, néha-néha egy falat aszfalt gyalogjáró stb. elkerülhetetlenek. Általában azonban stag-nál minden, vánszorgunk keservesen. Épen úgy mint azok a kocsi-k a-melyek télviz idején a külvárosok utcáinak tengelyig érő sarában átkozzák a sorsot, a mely

őket idehelyezte, szidjuk az adminisztrá-ciót, kocsist, kocsit, kocsikezőt, ostornye-let, szóval mindent. Szóval nem haladunk, hanem maradunk.

Mi mindennek az oka?

Nagyon természetes, hogy haladást elérni lehetetlen ott, ahol nagy ideák nem teremnek, illetőleg: ahol a nagy ideák megvalósítására a lelkek nem kaphatók.

Ismerjük a törvényhatósági bizottság tagjait általában és egyenkint. Tudjuk, hogy van egy rész köztül, amely irtozva fordul el minden újítástól, ha azt látja, hogy mő-götte az erszénymegoldás kísértete áll. Ezek szivesen behagynák a várost a régi ma-radiságban, a porban, sötétségben, csak a kiadási szaporulat be ne következék. A maguk szempontjából igazuk is lehet, de gondolkozó ember lehetetlen, hogy lépést tartson az ő maradásúkkal, hiszen ilyen-formán hovatovább egy darab Ázsiává degradálódunk.

Amelyik város befektetéseket nem tesz, amelynek jövedelmező vállalatát sincsenek, az ne számíton se haladásra, se jövede-lemre. Hogy nagyon érthetően fejezzük ki magunkat: aki gyümölcsöt-akar termelni, annak nem szabad sajnálni a pénzt a gyü-mölcsfáért s a napszámot, amibe annak a

Növěrem névnapjára.

Szeptember 15.

Buzgó imát küldök
Az égi Anyához,
A szomorúaknak
Vigasztalóához,
Hallgass meg Mária!

Akiért könyörgök
Oly nagy bánat érte!
Tövises volt útja,
Sok szenvedés érte,
Áldd meg őt Mária!

Szelid galamb lelke
Többé ne szenvedjen,
Fájdalmat csalódást
Többé ne ismerjen,
Órd meg őt Mária!

Áldott szent kezdeddel
Töröld le a könnyet,
Mutasd meg az utat,
Amely hozzád vezet!
Segítsd őt Mária!

Biztató reménnyel
Oh tekints le rája,
Órzd angyalával
Küldj le áldást rája!
Szeresd őt Mária!

S. M.

„Boum-Boum.”

— A Fejérmegyei Napló tárcája. —

A kis fiu sápadtan, lesóványodva feküdt fehér kis ágyn, alig lehetett ráismerni az egykor oly virgoc, egészségétől duzzadó gyermekre; szem-lázbán égett és a betegek különös kifejezésével tekintett maga elé, olyasmit is látva, amiről az egészségeseeknek fogalmuk nincs és amit nem láthatnak.

Anyja aggodalomtól dult arccal állott az ágy lábánál; ajkait egymásra harapva, hogy elfojtsa a sirást, szomoruan nézve a betegségtől megváltozott, lesóványodott kis fiu arcára. Az apa, egy tisztés-éges iparos, is erősen küzdött, hogy visszatartsa a zokogást, mely torkát fojtogatta.

A nap vidáman, ragyogóan jött fel. Kora júniusban volt. A sugarak behatoltak a Rue des Abbesses kicsi szobájába is, amelyben Jóska a Le-grand-házaspár egyetlen kis fia feküdt. A gyermek haldokolt. Hét éves volt. Még nem egészen három héttel ezelőtt virgoc volt és egészséges, csa-csogott, mint egy veréb, de egy napon lázasan, roró homlokkal, égő kezekkel hozták őt haza az iskolából. Azóta folyton a ágyban feküdt és olykor egy pillantást vetve fényesre kitisztított kicsi cipőire, melyek a szoba egy sarkában állottak, a deliriumban felkiáltott:

— Dobják el, Jóska sohase fogja többé fel-venni a cipőjét, soha sohase fog többé az isko-lába menni!

— Akarsz valamit — Jóska? kérdezte az anyja.

— Nem, semmit sem akarok.
Fel kell őt ráznunk ebből az egykedvűség-ből, — mondta a doktor. — Ez a bódultság ag-

gasztani kezd. Önök a szülei és legjobban ösme-rik gyermeküket, gondoljanak ki valamit, ami őt feléltéktené és visszaadná életkedvét. Ha így el-tesped, vége van.

És az orvos elment.

— Gondoljanak ki valamit!

Jacques Legrand képeskönyveket hozott a fiúnak; az aranyozott katonákat az ágyára rakta; tarka-papirosból mindenféle alakokat vágott ki, a gyermek előtt-táncoltatta őket, mindent elkövé-tett, hogy a kicsi nevéssen, vagy legalább is mosolyogjon, bár ő maga közel volt hozzá, hogy hangosan sirjon.

— Mit szeretnél, kis fiam? Akarsz egy kis pisztolyt, építőkövet, vagy egy íjet?

— Nem! felelte halkán a gyermek; és akármint ígértek neki, táncoló medvét, léggömbö-ket, mindenre csak azt felelte: nem, nem, nem!

— Oh, dehog — mondta az anyja bizta-tólag — mégis csak van valami, amit szeretnél, Jóska; mond meg, édes kis fiam, így ni, sugd meg az anyádnak.

Es lehajolt hozzá, kis szájához tartotta a fülét, hogy a beteg sugja meg a titkot.

A kis Jóska végre felült ágyában és ki-nyujtva a karjait, gondolkodó és amellet mégis parancsoló hangon mondta:

— Boum-Boumot akarom?

— Boum-Boum?

— Igen, Boum-Boum, — Boum-Boumot akarom!

Az apa darabos arcán halvány mosoly cikázott át; boldogan, melepette nézett fel, mint egy rab, aki a megszabadulás halvány reményét látja maga előtt.

Boum-Boum! Milyen jól emlékezett arra a délutánra. Husvét nétfőjén, amikor Jóska elvitte

Mai lapunk 4 oldal.

fának az elültetése kerül. Ha a mi városunk nem megy bele mondjuk pl. a villanyvilágítás átvételébe, nem épít közuti vasutat, nem létesíti a vízvezetékét, nem kövezi ki az utcákat, nem fűdéli be a nyitottan álló, dögleletes, bűzt terjesztő csatornákat, akkor el fogunk maradni a jövőben ép úgy, mint ahogyan elmaradtunk a múltban, a terheink emelkednek, de jövedelmeink nem szaporodnak egy fillérrnyivel sem, az emberek, ha szerit tehetik, kerülni fogják városunkat és csak az telepszik meg nálunk, akit kegyetlen végezete erre készítetett.

Ismerjük — mondom — városunk törvényhatósági bizottságának tagjait általában és egyenkint s örömmel és bizalommal ismerjük mondani, hogy ez az állapot nem fog soká tartani. Az a gondolkodás, amely a bizottsági tagok egy csoportját áthatja, hogy semmit ne változtassunk, mert az költségfőbblettel jár, szerencsére kisebb csoportja a törvényhozóknak. A többség belátja, hogy a maradiság szegény is, kár is. Jövedelmező vállalatokba kell belemennünk, nem szabad kímélnünk a város anyagi erejét, ha a mi otthonunk kényelmének, ha a szépségzeti szempontoknak, ha a közegészségnek ügyéről esik szó.

A reformpárt, amelynek megalakulását a legközelebbi napokban várjuk, rövid időn belül tényleg megkezd munkálkodását. Úgy látjuk, hogy a város intelligens embereinek s a haladást óhajtó polgároknak nagy összessége fog abban a keretben működni. Akik mind arra törekcsenek, hogy szakítva a múlt Pató-Pál-féle tradícióival, egészséges eszmék megvalósításával új irányzatokat s új alkotásokat gyökereztesse meg.

Közös konyha.

Az égetően megoldásra váró szociális feladatok boncolását a sürgető kényszer bevitte oda is, hol eddig kicsinylőden fitymálva, pöffeszkedve sajnálták le őket. Azt vesszük észre, hogy már

a. cirkuszba. Még most is hallani vélte a fiúcska elragadtatót sikoltását és vidám kacagását, midőn a bohóc bejött fehérre lisztet arccal, fején a csörgősapkával, felemás színű tarka ruhájában, aranyos lepkeszárnyakkal a hátán, amint bukfcenczett a porondra. A zenekar fűlsiketítően játszott és a bohóc minduntalan közbekkiáltotta: Bum-bum!

Valahányszor csak kijött a porondra, a közönség tapsokba tört ki. Boum-Boum volt az általános kedvenc és a kis Jóska elragadtatással kacagott, ahoggy csak egy gyermek tud kacagni. És most is ez jutott az eszébe és ezt a clownt akarta látni.

Aznap este Legrand a fiának egy remek pojját hozott haza, amely négy nap munkabérébe került. De mit nem adott volna szívesen, csakhogy mosolyogni lássa a kis Jóska.

A fiú egy pillantást vetett a tarka-barka, csillogó játékszerre, aztán szomorúan mondta: Ez nem Boum-Boum! Én Boum-Boumot akarom látni!

Ah, hacsak Jacques begöngyölhette volna a gyermeket és elvihette volna őt a cirkuszba, hogy megmutassa neki a valódi pojját, amint a fényesen kivilágított cirkuszban bukfcenczett és bohóskodott!

De mivel ezt nem tehette, elment a cirkuszba, megszerelte a clown címét és az izgatottságtól remegő lábbal felkereste őt Montmartre-i lakásán.

— Bocsánatot kérek, uram — kezdte Jac-

magát az életet is ör dirigálják. Nemcsak az egyház, a parlament vette gondjaiba, hanem immár a társadalom is be áll munkái közé.

Az életharc kevés, kicsinyes győzelmet tud felmutatni; győzelme pusztulás, sörvadás, fonyadás, de van egy újabb és értékes győzelme, az, hogy a szociális kérdések fontolgatását, boncolását kezébe veszi a társadalom. Fölértjük, hogy azért vagyunk ott, a hol vagyunk és a hol nem kellene lennünk, mert az előre törtető és életrevaló szociális problémáknak a maguk vad megnyilatkozásai között szabad folyást engedünk, holott a medret nekünk kellett volna ásnunk. Nem volnánk ott, ahol vagyunk.

Most összeállunk, szövetkezünk. Gyűlése-zünk, megoldást keresünk, hogy a farkasszemet néző társadalmi osztályok küzködése, gyökzödése viaskodása el ne söpörjön, össze ne törjön.

Való igaz, hogy a kényszer sodort bele annak a fölértésébe, hogy már egyszer körül kellene nézni és tenni valamit. Mindégy! Csak-hogy felértettük.

Ennek a szociális fölértésnek egyik megnyilatkozását látjuk a közös konyhák felállításában. Nincs cseléd. Drága az élet. Nyissunk más utat a megélhetésre.

A közös konyha eszméjét üdvözöljük, minthogy nincs más kibúvó, más mentés. Egyéb-ként fájón látjuk, hogy a szociális harcok által megszagott életrendet más mederbe tereli a kényszerűség. Nem szívesen válunk a családi tűzhelytől. Mintha a közös konyhák behozatala által a szoros, kedves családi kötelek meglazulnának, vagy legalább mód, alkalom kínálkoznék a meglazulásra.

Az otthon kedves, szeretetreméltó fogalma vesztit. A nő, a család védő angyalát hivatásától, a háztartás vezetésétől fosztja meg az ujonnan alakult kényszerhelyzet.

Ráutalja, hogy ő is bocsátkozzék az élet-harcba, küzdjön, dolgozzon, fáradjon. Ő nem arra született. Féltjük, hogy a nőiség veszedelemben forog. Mi megértjük a maga valójában, hogy a győri nők miért emelték fel tiltakozó szavukat a közös konyha ellen.

De mint az összetartás, szövetkezés gondo-

ques elfogultan — valami nagyon különöst jötem kérdni, de a kis fiam kedvéért teszem. Olyan derék, jó kis fiú. Sir, mindig az első osztályban, kivéve a számtant, ahhoz nem igen ért — és most haldoklik, uram; Jacques elhallgatott, aztán összeszedve minden bátorságát, elszántan folytatta:

— Az igazat megvallva, uram, a gyerek folytonosan csak önre gondol és önt óhajtja látni, mintha csak egy csillagot kívánna az égről.

Jacques elhallgatott, arca sápadt volt és homlokán verejték gyöngyözött. Nem mert a clownra nézni, aki előtte állott és mereven függesztette reá tekintetét.

Vajjon mit fog mondani Boum-Boum? Hátha kikergeti Jacquesot, bolondnak tartva őt, vagy meg lesz sértve és akkor is kiutasítja?

— Hol lakik? — kérdezte Boum-Boum.

— Oh, itt a közelben, a Rue de Abessesben.

— Nos hát menjünk. A fia Boum-Boumot akarja látni, legyen hát kívánsága szerint!

Midőn Jacques kinyitotta a clown előtt az ajtót, örömtől sugárzó arccal mondta a kis fiúnak:

— No Jóska, nézz ide, itt van Boum-Boum!

A gyermek élénken feltekintett. Anyja karjára támaszkodva felült kis ágyában és fejét a két férfi felé fordította. Egy pillanatig tétován nézte az idegen uriembert, ki ágya mellett állott

latának egyik megnyilatkozását, üdvözöljük a közös konyha eszméjét.

Országos mozgalom indult, hogy a közös konyha eszméjét meghonosítsa. Több helyen van már közös konyha. Mint mondják kitűnően beváltak. Csak a nagybecskerekiről hírlík, hogy nem felel meg a célszerűségnek.

Nálunk Székesfehérvárott vasárnap ült össze egy értekezlet, hogy a közös konyha eszméjét megvitassa. Minden előzetes kikészülődés nélkül körülbelül 40 uri ember jött össze értekezletre a tüzoltó laktanya emeleti termébe. Jobbára hivatalnokok, törvénytészti jegyzők, tanítók, egyszóval nőtlen emberek voltak. A hölgyek kisebb számban voltak.

Az értekezleten Keczan Izidor, nyug. táblabíró, gyakorló ügyvéd elnököl. Az előadó Dáuner Gyula H. Á. B. T. titkár volt, kikészülődés-kívül praktikus, meggyőző fejtegetéseit nagy tetszéssel honorálták hallgatói.

Rámutatott, hogy a drágaság, melynek súlyát mindannyian érezzük, mindinkább fokozódik. Mind drágább lesz az élet, mind több terhet rak vállainkra. Az óriás méretekben felszökő drágaság okát a munkás osztály állandó elégedetlenségben, túlzott vágyaik kielégítésében találjuk. S a folyton növekvő drágaság leginkább a középosztályt sújja, neki nincs módjában, hogy ellene gátat emeljen.

Azonban a bajoknak ez csak egyik és kisebbik oka. Nagyobb baj a cselédmizéria. A jó cselédet csak hírből ismerjük és a rossznak is kétszeres bért kell fizetnünk.

Ezt a beteges áramlatot, mely folyton növekvő erővel indul pusztító utnak, megállítani nem lehet. De védekeznünk kell ellene, mert hiszen létérdekeinket fenyegeti.

Ezek után felvetődik a gondolat: állítsunk közös konyhákat. Aggodalmak ugyan merülnek fel ellene, de azért ne ejtsük el.

Nagy előnye, hogy benne nem csak kis családoknak, de nagy családoknak is jól és olcsón lehet étkezni.

Ne tépelődjünk és tétovázzunk a megalakításban. A tépelődés nem mentőeszköz.

Előttünk áll a nagybecskerekiek példája,

és jóságosan mosolygott reá, de teljesen ismeretlen volt előtte.

De mikor szülei ismételtlen mondták: Nézd ez Boum-Boum! — családottan visszahanyatlott vánkossára és szomorúan mondta: — Dehogy is, ez nem Boum-Boum!

A bohóc az ágy előtt állva, komolyan és végtelen gyöngédséggel szemlélte a beteg gyermeket. A fejével bólintott, aztán az aggodalmas apára és a fájdalomtól megtört anyára nézve, mosolyogva mondta:

— A kicsinek igaza van, ez nem Boum-Boum! — és elment.

— Soha sem fogom többé látni Boum-Boumot, soha többé! — siránkozott a kis fiú és tekintete megint üresen révedezett maga elé, — talán ott lesz Boum-Boum is, ahova nem sokára elmegyek.

Alig egy félóra múlva az ajtó hirtelen kinyílt és a küszöbön állott Boum-Boum. Az igazi Boum-Boum! Arca lisztes volt, homlokán ott volt a sárga hajtincs, feje bubján a csörgősapka, felemás, csillogó ruhában, az egész arca mosolygott, ép úgy, mint mikor kijött a cirkusz porondjára. Az igazi Boum-Boum! A közönség kedvence! A kis Jóska Boum-Boumja!

És a bohóc egy pompás bukfcenccel benttermelt a szobába.

Jóska pedig hóféhér kis ágyán örömpresve tapsolt kis kezével, szeméből új életkedv csillogott, nevetett, kacagott és torkaszakadtából kiáltotta:

Az előadó ismeri a nagybecskereki közös konyhát és nyugodt lélekkel ajánlhatja mintául.

A közös konyha nem korcsmai felmelegített ételeket ad, mint a vendéglők. És olcsón adja az étkeket.

A nagybecskereki példa szerint 105 koronáért kifogástalan ételt kaphat egy 3 felnőtt és 2 gyermekből álló család.

Javaslatba hozza, hogy a konyha megnyitása már november 1-én megtörténjék.

A sok tudással összeállított előadás nagy tetszést aratott s mindjárt előkészítő bizottság alakult, melynek feladatává tették, hogy az előkészítő munkálatokat végezzék.

Megválasztották az előkészítő bizottságba: elnöknek Kecán Lázárt, előadónak Dámer Gyulát. A bizottság tagjai lettek: Mayrhofer Ferencné, Kálmán Lajosné, Özv. Székfi Ignácné, Mattesz Mihályné, dr. Borchert Jenő, Szirbek József és Martzi Ferenc.

Végül határozatba ment, hogy a hírlapok útján felhívást intézzen a közönséghez, hogy ennek kivételére minél számosabban jelentkezzenek.

UJDONSÁGOK.

A papság köréből. *Tornyai* Ferenc volt székesfehérvári egyházmegyei lelkész, csalai helyi káplán, a szatmári egyházmegyébe távozott, ahol *Boromisza* Tibor megyéspüspök a szatmári székesegyház énekkarának vezetését bízta rá.

Kinevezés. Az igazságügyminiszter Lörcinc Sándor irodátisztet helybeli kir. törvényszékhez irodaigazgatóvá nevezte ki.

Erejttségi. Tegnap volt a helybeli Kereskedelmi Akadémián a póterettségi vizsgálat. Nyolcan jelentkezték: Bleyer Imre, Krausz Sándor, Kristóf Ferenc, Lencz László, Ronay Tihámér, Salgó Ferenc, Seregély Géza, Weisz József. A vizsgálatot dr. Exner Kornél mint biztos vezette. A jelöltek valamenyen keresztülmentek, csupán Kristóf Ferencnek kell két hónap múlva pótvizsgálatot tennie.

Rémhírek a tifuszról. Egyik lap napok óta izgatja városunk lakosságát azzal a rémhírral, hogy Székesfehérvárott kiütött a tifusz és hogy annyira elhatalmasodott, hogy járványnak minősíthető. A baj félszéknek a Vásártér 21. számu

— Bravo! Ez az, ez az igazi Boum-Boum! Kedves Boum-Boum! Éljen Boum-Boum! Jó napot Boum-Boum!

Midőn az orvos később eljött a beteghez, ott találta a puderes arcu bohócot a kis fiú ágyszélén ülve mókáival mulattatva a gyermeket. Az orvos egy pohárba valami folyadékot öntött és a bohóc odanyújtotta a kis fiúnak.

— No, Jóska, ha nem iszod ki szépen kicsi fiám, Boum-Boum soha sem jön el többé!

A gyermek kiitta az orvságot.

— Ugy-e hogy jó volt?

Nagyon jó volt, köszönöm Boum-Boum.

— Doktor, — mondta a bohóc, — ne legyen rám féltékeny. Ugy látszik, hogy az én mókáim ép oly jót tesznek neki, mint az ön orvsága.

A szülők sirtak, de most már örömlükben. És amíg a kis Jóska nem haladt annyira, hogy ismét kijárhatótt, nap-nap után egy kocsi állott meg a munkás lakása előtt a Rue des Abbessesben és egy kómikusan puderezott arcú férfi szállott ki belőle egy bő köpenyben, melynek gallérja magasan fel volt huzva, alatta pedig bohócjelmében.

— Mivel hálálhatom meg jószágát, uram? — mondta Jacques Legrand, midőn Jóska végre először ment ki a szabadba. — Nagyon sokkal tartozunk önnek.

A bohóc a szülők felé nyújtotta erős nagy kezét.

— Egy kézzorítással! — felelte nekik.

Franciából: G. M.

házat, a régi Rausnitzer-féle vendéglőt, a mostani Sárközi Adolf-féle házat jellette meg. Régi dolog, hogy ebből a házból időre-időre fordultak elő tífusz-esetek. A rendőrség ismételtlen kiütöztögtatta a ház kútját, de mivel a csatorna a kúthoz közel van, annak tisztátalan vize beleszivárog és újra inficiálja azt. Ép azért — a mi véleményünk szerint — leghelyesebb volna, ha azt a kútot teljesen kasszálják, illetőleg betemettené a rendőrség. A jelenlegi állapotra vonatkozólag csak annyit jegyzünk meg, hogy *tífuszjárvány a városban jelenleg nincs.* Azok az esetek, a melyek ma vannak, szórványos és egymástól távol álló esetek, a melynek egyébként is előfordulnak nálunk is, más városokban is. Bierbauer Viktor dr. főorvos az említett cikkre vonatkozólag a következő nyilatkozatot közli:

Tekintetes Szerkesztő Ur!

A Székesfehérvári Friss Újság szept. 15-iki (vasárnapi) száma „Tífuszjárvány Székesfehérvárott” című közleménye tévedésen alapulván, kérem a tekint. Szerkesztőséget, sziveskedjék a közönséget megnyugtatni, mert tífuszjárvány *nincs* Székesfehérvárott, Szórványosan, a város különböző helyén van ugyan jelentevő tífusz-eset, de összehasonlítandóságuk meg nem állapítható. Vásártér 21. sz. a. házból augusztus hónap egy családra szorított 2 eset volt, az Ősz-u. 6. sz. házból szintén 2. Az utóbbi 2 hónap alatt jelentevő lett a fenti házból kívül még Berényi-ut 20, Gáz-u. 18., Vendel-u. 21., Sas-u. 4. szám alul 1—1 eset. — A mai napon 1 férfi, 2 nő, 1 gyermek, összesen 4 eset van, mind a javulás útján már.

A cikkben a Vásártér északi oldala van, mint a fertőzés főfészke jelezve, *pedig ill a f. évben egyetlen egy tífusz-eset sem fordult elő.* Májusban azonban a Vásártér délkeleti oldalán az Ősz-utca és Szénatér közti soron, az 5-ik és 21-ik számú házak közti házakban igen is voltak esetek, miknek valóiságáról személyesen győződtem meg, egyenkint keresve fel a betegeket. *Ekkor lezártam a Vásártér 5, 7, 17 és a liget melletti kútakat tífusz-gyanus voltuk miatt. A liget melletti kózkut még aznap helyre lett állítva, s 2 nap múlva közfogyasztásnak átadott; a Vásártér 5. sz. alatti kútot betömöttük, és ott azóta már új kútot is fúrtak; 17. sz. a. kút huzóját a rendőrség levétette.*

A június első felében a tífusz teljesen megszűnt.

Julius 14 óta szórványosan mutatkozott ugyan, de a fertőzés helyét megállapítani nem lehetett ez ideig.

Azon állítás hogy a Vásártér 21. sz. a. Sárköziéknél s más házbelieknél tífusz volna, tévedésen alapulhat, mert ezideig (szept. 16. d. u. 2 óra) jelentevő nincs. Sárköziék pedig egészségesek, a házból egy lakónál 3 gyermek beteges ugyan, de nem tífuszban. (Személyes vizsgálatom alapján említem.) Sárközi tudomásom szerint közegészségi kihágásban elmarasztalva lett s kózkutként szereplő kútját a tulajdonos költségére a rendőrség tisztogatatta ki. Tisztelettel

Dr. Bierbauer Viktor,
tiszti főorvos.

Erre a nyilatkozatra vonatkozólag a Sz. F. U. replikáz és most már nem 9, hanem 6 tífusz esetet jelez, valamenyit a jelzett házból. Erre nézve hiteles adataink újra megcáfolják a rémes híreket s újra bizonyítják, hogy az említett házból tífusz eset jelenleg egyetlenegy sincs. Ezelőtt 4—5 hónappal a közelben voltak esetek, de azok már hónapok óta, június első felétől, meggyógyultaknak tekintendők. Lederer Jakab nőrokona, a kiról a kérdéses lap azt írja, hogy tífusz gyanus, nincs tífuszban, mert láza nincs és jóízűen eszik. Két beteg pedig, a kik a jelzett lap szerint tífuszgyanusak voltak, nem tekinthetők azoknak, mert a városból eltávoztak és senki nem konsztatálta rajtuk a betegséget.

Igy hát az egész hír nem egyéb, mint ujságróli fantázia szüleménye.

— **Rendkívüli közgyűlés.** Székesfehérvár szab. kir. város törvényhatósága f. évi szeptember hó 21-én d. u. 3 órakor, a városház nagytermében rendkívüli közgyűlést tart. Tárnyosorozat: 1. Városi tanács előterjesztése a vízvezeték létesítése tárgyában. 2. Városi tanács előterjesztése a tervbe vett Heinrich-féle textil-gyár részére megajánlott kedvezmények módosítása iránt. 3. Városi tanács előterjesztése Pösch Emilnek téglagyár felállítására iránt beadott kérvénye tárgyában.

— **Köszönetnyilvánítás.** Sőrcz József táncmester a szünetben rendezett táncpróba tiszta jövődelméi, 30 koronát, az elemi iskolás szegény gyermekek felruházási alapjába ajánlotta fel. Az iskolaszék nevében a nemesszívű adakozásért szíves köszönetet mondok *Czapáry* László dr., az iskolaszék elnöke.

— **Megszorított iparendelő.** Az iparhatóság Lőke Józsefnek, ki nádózó és kőmives iparra jogosító engedélyt kért, kérelmét elutasította. Lőke József a miniszterhez felebbezett, ki a megérkezett leiratában jóváhagyja az iparhatóság intézkedését. Egyuttal kimondja, hogy a vályoghól készült nádötös, földszintes falusi házak javításával foglalkozó faltörők, faragók és nádózó iparosoknak nem tekinthetők iparigazolvány váltására nem kötelezhetők.

— **Értekezlet.** A Heinrich és Posch féle gyárak ügyben 18-án értekezlet lesz.

— **Eltárs-furfang.** Ismeretes a szociáldemokraták nyakas magatartása. A világrt be nem adták volna derekukat a fejevári mesterek bárcájának. Inkább felszedték a sátorfát s elmentek Budapestre s ott vetették alá magukat hasonló bárcának. A budapesti mesterek azonban megtudván az ügyek állását, nem fogadták munkába őket. De a jakab-furfang nem maradt vesztég. Bicskőre, Váiba stb. mentek dolgozni a demokraták, csak azért, hogy munkakönyvükbe az utolsó munkálkodási helyként ne Fehérvár legyen feltüntetve. Az új munkakönyv alapján aztán szerződötték is őket Pesten. Azonban a furfang napvilágra került s az elvtársaknak újból kiadták az utlevelet.

— **Ülés.** 22-én d. u. 9 órakor a belvárosi ovoda ülést tart.

— **Jég.** Vasárnap a nyugaton gomolygó fellegek s a cikázó villámok veszedelmet rejtettek méhükben. Most értesülünk, hogy Várpalotát, Enyinget elverte a jég, sőt átcsapott megyénkbe is és a polgárdi, táci határt érintette. Hegedűmajorban nagyobb kárt okozott. Az említett községek szüretje sokat szenvedett a jég miatt.

— **Jogot a népek!** Mórót történt. Egy atyáit lecsuktak, mert gazembernek nevezte a község érdemes elüljáróját, a bírót. A lezárásra vonatkozó lesújtó hírt kegyetlenül savanyú arccal fogadta, morgott mint egy láncravert medve.

— No mi baj? — kérdezte a bírót.

— Hát az a baj, — felelt a sváb hozzá méltó indignációval, — hogy már ennyi jogasincs a szegény embernek!

— **Himlő.** Mint értesülünk, Csákváron felütötte fejét a himlő. Hír szerint egy Budapestről jövő egyén vitte be a községbe a veszedelmes betegséget.

— **Házsártos mezőőr.** Tegnap délelben a rendőrséghez telefonon jelentették, hogy Nyuli József revolverével emberekre vadász. A rendőr őrzőjét hamarosan elindult elfogatására. Mikorra azonban a rendőrök a helyszínére értek, dolguk nem akadt, Nyuli részegen, bevert fővel támolyott. Összevesztett Kocsis Istvánnal a seregélyesi ut mellett lakó szatóccsal. Kocsis nem ijedt meg a házszártos embertől, hanem betört veit kezébe s alaposan ellátta őt. A házszártos mezőőrt a rendőrség megfosztotta állásától.

— **Öngyilkosság a vonaton.** A Fiuméből Budapest felé menő vonaton Sárosdnál halva találtaik egy fiatalembert, a ki 25—30 évesnek látszott. Elegánsan volt öltözve, mellette egy revolver feküdt, a melyből egy löveg hiányzott. A szerencsétlen fuvolásnak az volt az utolsó kívánsága, hogy Csillag Teréz arcképét tegyék az állott szíve fölé.

Város bucsu. Az egyház kedves ünnepeinek rendszeresen utóféltéki szoktak lenni: A múltó magyar virtus megkeresési ilyenkor a maga áldozatait, kitör az ázsiai vadság, a puszták boszúállása s a legcsekélyebb incidens után megborzongató események következnek. Csász községekben vasárnap Mária nevenapján folyt le a bucsu. Délután szokás szerint megkezdődött a korcsmában a tánc. Stern Jakabnak jó napja volt. A környékbeli pusztákról összeverődött a fiatalság és vigan lakoztak a nagy nap örömeire. Estefelé megeredt az eső s mindenki azt hitte, hogy a bucsu befejezése, a tánc hamarabb befejeződik, mint reménylették. A véres incidens azonban nem maradt el. A legények vigan járták a táncot párjaikkal, a mikor Nyári István kultúci béreslegény véletlenül rálépett Pap István Tarnóca-pusztai legény lábára.

— Vigyázz egy kicsit! Van elég helye a lábának — szólta Pap István s tovább táncolt.

Nyári Istvánból azonban kitört a duhaj természet, kést vett elő s a nélkül, hogy különösebb lelki felindulást áruolt volna el, szó nélkül hasbaszurta Pap Istvánt. A kés nem ütött nagyobb sebet, de megsértette a szerencsétlen legény belső szerveit. Lehoczky Imre nagylángi körorvos megvizsgálta a sebesülteket s állapotát annyira veszedelmesnek találta, hogy beszállította a Szent-Györgyi kórházba. Mire a szerencsétlen legényt beszállították, belei a kocszi rázása következtében úgy szólván teljesen kifordultak. Itt kezelés alá vették, de az orvosok egyáltalán nem reménylik felgyógyulását. Sárkány Ferenc vizsgálóbíró tegnap kihallgatta a sebesülteket és jegyzőkönyvet vett fel az esetről. A polgárdii csendőrség pedig Nyári Istvánt vette gondjába és ugyancsak tegnap beszállította a helybeli törvényszék fogházába.

Egy kutyáért. Odor István rákhegyi és Benkő István igarpusztai lakos összeveszték. A veszekedés oka az volt, hogy Benkő uram elajándékozta Odor kutyáját. Hajba kapta. Eközben Odor uram Benkőt egy olmosvégű korbáccsal úgy elhányta, hogy súlyos sérüléseket szenvedett. Az ügy a kir. ügyészség elé került.

A legények. Kájdí Sándor, Gyenes István, Nagy János, Csordás István, Szarka József, Vajda János és Német János együtt iddógáltak a lovasberényi korcsmában a múlt év november 14-én. Boros fejjel összekaptak a legények s hamarjában parázsverekedés keletkezett. Szűk volt a korcsma, az utca lett a küzdő porond, hol botokkal, székekkel kergették egymást a legények. Betörték Bori Pál udvarára is, azonban a gazda ércszavára csakhamar kitakarodtak. Belekötöttek azonfelül a falu érdemes éjjeli őrére, ki csendre, józanságra intette őket. Neki azzal felelték, hogy elvették lándzáját s elkergették. A falu rosszait ma hívta meg leszámolásra a törvényszék s közülök Nagy Jánost 8 nap elzárásra ítélte. A többire a vádat nem sikerült rábizonyítani — ők hát elvitték szárazon.

Toivaj fiu. Frankl Lipót üvegkereskedő záratlan félszeréből Jäger Béla szabómester inasa, Képlő Lajos 13 éves fiu 20—25 db lámpalüveget, 1 ládát, 6 teás csészét, 1 lekváros üveget, 2 majolika bögrét ellopott. A feljelentésre nyomozást indított a rendőrség s a lopott tárgyakat a fiu lakásán meg is találta.

Mentőkocsiban. Piszner Imre téglagyári munkás vasárnap délután kellelénél jobban beszédett a jóból s így a nyitott utca közvetlen talált nyugovó helyet. A mentők kórházba szállították.

A pálinka. Bordács Sándor 61 éves mohai lakos földműves nagy kedvelője volt élete folyamán a szesz italoknak, főleg a pálinkának. A pálinkához való feltűnő vonzódása nem ismert határt. Nem volt nap, hogy a pálinkára ne gondolt volna. Elitta vagyonát, nyomorult tengődő életet élt. Vasárnap annyira lelta magát, hogy mozdulatlanul terült el a földön. Fia vállán vitte haza fekvőágyára. Az öreg fel sem ébredt többé: a szeszitalok mértéktelen élvezete megérlette a szívészélhűdésre.

Megürült erszény. Fleischner Miksa, a Dunántúli Gazdasági Szakszervek Szeszfinomító Részvénytársaságnak igazgatója panaszt tett a kanizsai rendőrségen, hogy mikor a múlt évben Budapestre Nagykanizsára utazott a vonaton, pénzeserszénye eltűnt. Az erszény elég tartalmas

mas volt. 2 drb. 100 koronás, azonfelül 150 korona aprópénz volt benne. A hajszá megindult és — sehol semmi eredmény. De mégis. Fauscher Béla DV. főfelügyelő egy erszényt szolgáltatott át a rendőrségnek, melyről kiderült, hogy Fleischneré volt. Három munkás találta a Deák Ferenc utcában. Most már csak az a baj, hogy az erszényben egy árva fillér se volt.

Tüzek. László Samu tordasi kereskedő újabb csapás érte, amennyiben háza szerdáról csütörtökre virradóra leégett. A nem épen népszerű kereskedő lassankint egészen beleszokik az ilyen csapásokba, amennyiben három év alatt épen háromszor égett már le. Ugy látszik, hogy népszerűsége nem túlságosan szaporítja a jóakarói számát s talán egy a sok közül borította lángba a szépnevű kereskedő ingatlanait. A csendőrség természetesen széleskörű nyomozást indított.

Velenecén a múlt csütörtökön nagy tűz pusztított. Peék Gyula veleneci plebánus udvarán gyuladt ki a buzaszalmakazal, majd a lángok átcsaptak az árpaszalma- és szénakazalra is. A tűz helyén csakhamar megjelentek a gárdonyi, kápolnásnyéki és nadapi tűzoltók, de dolguk már alig akadt, a kazalok elhamvadtak. A tüzet valószínűleg cigarettázó gyerekek okozták. A kár 1000 korona.

Vasárnap éjjel Csákvártot az éjjeli örök kiáltottak tüzet, felvervén álmából a megrémült lakosságot. A tűz Hajnásky István gazda udvarán keletkezett. Egy szalma- és takarmánykazal veszett oda a lángokban. A kár 100 korona. Biztosítás révén csak egy része térül meg. A községi lakosok azt gyanítják, hogy a tűz boszu áldozata. A csákvári derék túzóltóság áldozatkész munkájának köszönhető, hogy a tűz tovaharapódzásában megakadályoztatott.

Előkerült gyűrű. Pohlencz Alajosnének még augusztus hónapban eltűnt egy aranygyűrűje. Az esetet azonnal jelentette a rendőrségnek, melynek hosszadalmas nyomozására aztán előkerült a gyűrű. Hadnagy Anna cselédlánytal találta meg, ki akkortájtban mint cseléd szolgált Pohlenczknél. A gyűrűt már ő is tovább adta Hadnagy Istvánnak. Az élelmes cselédlány a törvényszék elé került.

Iskolaügyek.

A postálva a következő sorokat kaptuk:

Tiszelt Szerkesztő Ur!

Minden nagyobb városban a lakosság szaporodásával időnkint felmerül a kérdés, — hogyan neveljünk honpolgárokat! — Iskolák kellenének! De nincs pénz! Sokszor egy kis jóakarat többet segít, mint néhány ezres bankó!

Csak példának vegyük, miként segít Budapest a bajon?

Ha kevés az iskola és sok a gyermek, délelőtt is van I. osztály, délután szintén I. osztály ugyanazon tanteremben. Vagy délelőtt fiu I. osztály, délután leány I. osztály és így tovább.

A párhuzamos osztályok vezetésére megbízott tanítókat és tanítónőket választanak 1000 kor. fizetéssel. Egy-egy megbízott 5—6 évig is várhatja, míg véglegesen megválasztják.

Tessék most tekintetbe venni, mennyit takaríthat meg a város épületekben, azoknak fenntartásán, tüzelő anyagban, külön vezető-tanító mellőzésével és a tanügyi alkalmazottak csekélyebb díjazása által.

A sokat emlegetett Deák Ferenc-utcai iskola felépítése az állapotok ilyenét javítását, a tanügyi barátjainak figyelmébe ajánlom!

Tisztelettel egy érdeklődő.

Közöljük e sorokat, meg levén győződve, hogy a ki írta, bizonyára szomorú és keserves saját tapasztalatai alapján mondja el mindezeket. Ezekre a szomorú tapasztalatokra később térvén vissza, most a dolog érdemére csak annyit írnunk megjegyezni, hogy a párhuzamos osztályok felállítása a mi városunkban felette nehéz. Különbösen nehéz, ha a párhuzamot Budapest városával akarjuk megvonnai. A mi külvárosi iskoláink gyermekei részt nagyon is távolról látogatják az iskolákat. Vannak köztük számosan olyanok, a kik 4—5 kilométernyiről, a Csúcsoshegy kör-

nyékéről stb. vándoroznak az iskolába. Méltó-tassék most már elképzelné, hogy ezek a kis csemeték a párhuzamos osztályok felállítására alkalmával télviz idején d. u. 5 órákor szabadulnának a tudományok csarnokából. Mikorra érnének ezek, szegénykékek haza? Mikor így a délelőtti oktatás alkalmával is legalább 3 óra van, míg hazacserkészenek?

Mi azt hisszük, hogy a Deák Ferenc-utcai iskola felállításával a mi iskolaügyünk elég hosszú időre rendezve lesz. Illetőleg csak a belvárosi iskola újraépítése fog az illetékes köröknek fejtörést okozni. És mi hisszük erősen, hogy a Deák Ferenc-utcai iskola a jövő tanévre már meg is nyílik. Hallunk ugyan jóváztjósi hangokat, a melyek azt akarják velünk elhitetni, hogy illetékes és legfelsőbb körök az új iskola építését okvetlenül meg fogják akadályozni. Mi azonban ezt nem tudjuk és nem akarjuk elhinni. Hiszen valóságos istentelenség az, hogy egy városrészen; a hol a tanköteles gyermekek száma 800-zal — ismételjük: nyolcszázal — emelkedett, hogy ott a tantermetek ne szaporítsák. Hol vannak akkor a pedagógiai és egészségi szempontok? Egy város lakosságának legértékesebb kincse a gyermekei. Az olyan város pedig, a mely a gyermekeit képes volna így kínozni, az nem érdemelné meg, hogy városnak nevezzeék, hanem pipócsnak, vagy ázsiai tanyának, vagy akárminek. Aztán meg: azt az iskolát a közgyűlés megszavazta, a tervek fűnn vannak a minisztériumban revideálás és jóváhagyás céljából, ha visszaérkeznek, csak azért érkeznek vissza, hogy a városi hatóság hajtsa végre a közgyűlés határozatát. Ez pedig kötelesség és nem grácia.

Egyébként érdekes mostanában a procedura, a melyet az illetékes tényezők a gyermekek elhelyezése miatt kénytelenek elszenvedni. A gyermekek elhelyezése az iskolában valóságos komédia. A nebulókat beírják a megfelelő iskolába és osztályba, de mikor végignéznék a számon, látják, hogy 150—160 gyermeket fele annyi gyermeknek megfelelő osztályban elhelyezni teljes abszurdum. Akkor jön az igazgató és kezdi a mustralást. Osztogatják a nebulókat szét, mint az iskátulyákat.

— Te ide fész, te meg amoda!

De a szülőkre nem számítanak. Hogy mit szól majd a szülő ahhoz, hogy a 6 éves csemétéje idejé, a 7 éves meg 2 kilométerrel arrébb s otthon meg egész nap egyebet se tesznek, mint trombitálnak és panaszkodnak. Egyik gyermek beteg, a másikon ruhája nincs stb. tehát nem mehet tovább. Szegény szülők aztán mennek egyik forumtól a másikhoz, a vezető tanítóhoz, az igazgatóhoz, az iskolaszéki elnökhöz, sőt nem egy a polgármesterhez is. És volt köztük olyan kipallérozott nyelvű amazon is, a ki nem sajnálta elmondandani a benne szorult közgyűlési beszédet, hogy ne tessék kaszányát, meg postát, meg fináncpalotát építeni, hanem iskolát a gyerekeknek. S hogy az argumentáció annál hathatósabb legyen, úgy megveregette a polgármester asztalát, hogy a kívülállóknak nem győztek szörnyűködni és a füleiket bedugni.

Azóta — azt mondják — iskolaügyben nem szabad a polgármesteri irodába menni.

Tehát, mi azt véljük, hogy a Deák Ferenc utcai iskolának ha török, ha szakad, de meg kell lenni a jövő tanévig.

Szerkesztői üzenetek.

M—a. Rottenetes főfőrtés! Fájó féltmegyarázás. Minden épen ellenkezőleg. Levélben holnap bővebben.